

Kitkan kuormittajat kartalle

Uudessa tutkimuksessa huomioidaan paikallisten havaitsemat ongelmakohtat

Suvi Peltola

Kitkajärven rannoilla asuvat ja sen vesissä kalastavat ovat erityisen huolissaan kahdesta järveä kuormittavasta tekijästä. Kitkajärvellä havaituista ongelmista ja kunnostustarpeista maanantai-ilta keskukselle kokoontuneet huolehtivat toisaalta mökkiläisten, toisaalta metsätalouden vaikutuksesta järven rehevöitymiseen.

Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) hallinnoiman vasta käynnistyneen hankkeen puitteissa järjestetyssä tilaisuudessa Kitkan tuntevilla paikallisilla oli mahdollisuus merkitä karttaan järvellä havaittuja ongelmia ja kunnostustarpeita. Nuorisokeskus Oivangin liikuntasalin seinille ripustettiin eri Kitkan osia kuvaavien karttoihin innostuttiin kirjaamaan lym-

Jos metsän tuottoa tipautettiin, vesipuolella se saataisiin takaisin.

menä ongelmakohta, esimerkiksi juuri mökkikeskitymiä ja toimimattomia metsäojuksia.

Kitka-MuHa (Kitkajärven monimuotoisuus, ihmisperäiset muutokset ja niiden hallinta) -nimellä kulkevan hankkeen projektisihteerin Tiina Nokelan mukaan kaikki karttoihin kirjattu käydään läpi ja hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan.

Elo-syyskuussa kaksi tutkimusryhmääme kiertää Kitkan rannoilla yhteensä sadassa mittauspisteessä. Noin 80 mittauspisteen paikat on jo määritelty, mutta karttojen perusteella voimme vielä kohdentaa noin kaksikymmentä pistettä.

ENNEN karttatarjoilusta osallistujat pääsivät purkamaan tunteja sanallisesti. Puheenvuoroissa peräänkuulutettiin metsistä vastaavien tahojen, kuten Metsäkeskusten ja Metsänhoitoyhdistysten, liittämistä osaksi hanketta. Uusi metsäojuksen tekemiseen kaivattiin selkeitä pellsääntöjä, jotka toivottiin määriteltäväksi Kitka-MuHa hankkeen aikana.

Lohirannassa ikänsä asunut Reino Määttä olisi jopa valmis tinkimään metsien tuotosta, jos se edistäisi jär-

ven tilaa.

Jos metsän tuottoa vähän tipautettaisiin, niin vesipuolella se saataisiin takaisin, hän uskoo.

KESKUSTELUUN nousivat oletetusti myös Kitkan kalakannat. Yhtä mieltä oltiin järven särkikannan räjähdysmäisestä kasvusta, mutta mielipiteet toimenpiteistä kannan hillitsemiseksi vaihtelivat. Ammattikalastajien mielestä esimerkiksi rantanuotaus on työläydessään varsin hankalaa.

Myös rantakivien ja verkkojen limoittuminen mietitty monia. Esimerkiksi Ylä-Kitkaa kuvaavaan karttaan Vasikkavaaran edustalle piirrettiin punakynällä merkintä siitä, että alemmin oivan veneenlaskupaikan limaisessa kivikossa enää tahdo pysyä pystyssä.

Vuosikymmenä nimenomaan Ylä-Kitkalla kalastanut Teuvo Ojala taas hämmästeli viime talvena kiusaneita nopeasti limoittuneita verkkoja.

Verkkojen limoittumiselle ei ole kauheasti selityksiä löydetty. Se tuntuu olevan aika yleistä. Viime syksynä satoi paljon, mikä on saattanut huuhtoa ravinteita vesistöihin, Kitka-MuHa-hanketta vetävä SYKE:n yksikönpäällikkö Seppo Hellsten arvioi.

KS Fakta

Kuormittajat selville

Kitkajärven monimuotoisuus, ihmisperäiset muutokset ja niiden hallinta hanke (Kitka-MuHa).

Hankeaika vuodet 2013-2015.

Tavoitteena selvittää rehevöitymisen vaikutukset Kitkajärven tilaan.

Tätä kartoitetaan rantavyöhykkeen kivien päällä kasvavien pillevien, pohjajeläinten, vesikasvien ja kalojen avulla.

Tavoitteena myös kartoittaa eri eläinryhmien monimuotoisuutta ja vaihtelua Kitkajärven rantavyöhykkeellä sekä mallintaa ravinnepitoisuuksien vaihtelua järven eri osissa.

Hankeessa Kitkajärvelle laaditaan toimenpiteiden yleissuunnitelma.

Toimenpidesuunnitelmassa yhdistetään tieto järven rantavyöhykkeen eliöstöstä, rakenteesta ja veden kemiallisesta laadusta sekä valuma-alueen maankäytöstä ja järveen tulevasta kuormituksesta.

Alueelle kehitetään paikallinen toimintamalli, jonka kautta alueen asukkaat ja toimijat voivat yhdessä toimia Kitkajärven hyväksi jatkossa.

Lautoilla tuotetaan täsmätietoa

Suvi Peltola

Suomen ympäristökeskuksen hallinnoiman Kitka-MuHa hankkeen lisäksi järven tilaa selvittää myös Oulun yliopisto. Oulangan tutkimusaseman vs. johtajan Riku Paavolan mukaan kyseessä on ainutlaatuinen projekti, jonka avulla kerätään täsmätietoa muun muassa paljon puhuttuun Kesälahden tilasta.

Tiedot kerätään kahdelta tutkimuslautalta, joista toinen sijoitetaan juuri Kesälahdelle, toinen keskemäälä järven selkää.

Nyt lauttojen anturit mit-

taavat vielä liian matalalta. Ennen johanusta saamme ankkuroinnit kuntoon niin, että lauttoilta voidaan ryhtyä keräämään dataa, Paavola kertoo.

TUTKIMUSLAUTTOJEN anturit mittaavat yleisimpiä veden tilasta kertovia tietoja kuten veden sameutta ja happipitoisuutta. Toinen antureista lasketaan lähelle järven pohjaa, mutta toinen vain metrin syvyyteen pinnasta. Se rekisteröi muiden arvojen lisäksi levien kasvua ja yleisyyttä kuvaavaa klorofylliä.

Aurinkopaneelien tuot-

taman energian voimalla toimiva järjestelmä lähettää mittaus tulokset eteenpäin neljä kertaa päivässä.

Tämä on aika iso juttu ihan jo rahallisestikin. Tuki-laitteineen kaikkineen hinnaksi ei tule ihan 100 000 euroa, mutta lähelle kuitenkin, sanoo Paavola.

LAUTTA-PROJEKTIN kunnianhimoisin tavoite on pitää lautat vesillä myös talvisin. Paavolan mukaan järven tilan ympärivuotinen mittaaminen on erittäin poikkeuksellista.

Kesälahden kaltaisilla alueilla talviajan mittaus tulok-

set ovat erityisen tärkeitä.

Talvella on esimerkiksi pääsiäinen ja hiihtolomat, joiden aikana Rukan jätevedenpuhdistamolta tulee jätevesipilkki. Niiden vaikutukset näkyvät kesällä tehdyissä mittauksissa Kesälahden veden yleistasossa, mutta niitä ei ole voitu reaaliaikaisesti kytkeä mihinkään, Paavola vertaa.

Tämä hanke on meidän vastauksemme yhteiskunnalliseen keskusteluun. Yliopistona meidän tehtävämme on esittää dataa, mutta toimenpiteiden tekeminen on muiden käsissä, hän toteaa.

Ennallistaminen lähes mahdotonta

Suvi Peltola

Kitka-MuHa hankkeen johtajan, SYKE:n yksikönpäällikkö Seppo Hellstenin mukaan kohtuullisen paljon rutiutusta Kitkajärvestä kaivataan uutta tutkimustietoa järven herkkyyden takia. Jos Kitkan kaltainen kirkasvesinen järvi kyllästäetään fosforilla, sen ennallistaminen

on lähes mahdotonta. Järven herkkyyttä lisää myös vähäinen veden vaihtuvuus.

Uusinta hanketta Hellsten kuvaillee ennakoivaksi työksi.

Emme aja traktoria, jolla rakennetaan kosteikko, vaan etsimme ne paikat, joille kosteikkoja pitäisi rakentaa, hän sanoo.

MAANANTAISEN keskustelutalouden lopussa Hellsten tunnusti hämmästelvänsä paikalle saapuneiden yksimielisyyttä Kitkan ongelmien osalta. Kitka-MuHa hankkeen johtaja kertoi odottaneensa esille nousevan ristiriitoja ja sormilla osoittelua.

Yhteinen linja tulee tarpeeseen, sillä yhtenä nyt

käynnistyneen hankkeen tavoitteena on laatia toimenpiteiden yleissuunnitelma, jota paikalliset tahot ryhtyvät toteuttamaan.

Paikallisten osallistuminen on tärkeää. Aika kauan ovat ne ajat, jolloin valtio tuli koneineen ja miehineen laittamaan järven kuntoon, Hellsten toteaa.

Suomen ympäristökeskuksen uuden Kitkan tilaa selvittävän hankkeen yleisötalouden osallistuneet merkittävät kartalle havaitsemiaan ongelmakohtia.